

Fryslân Open 2016 Grandmasters 2016 and World Championships FRYSK!

Franeker, 15 - 20 March, 2016

Kaart van Franeker

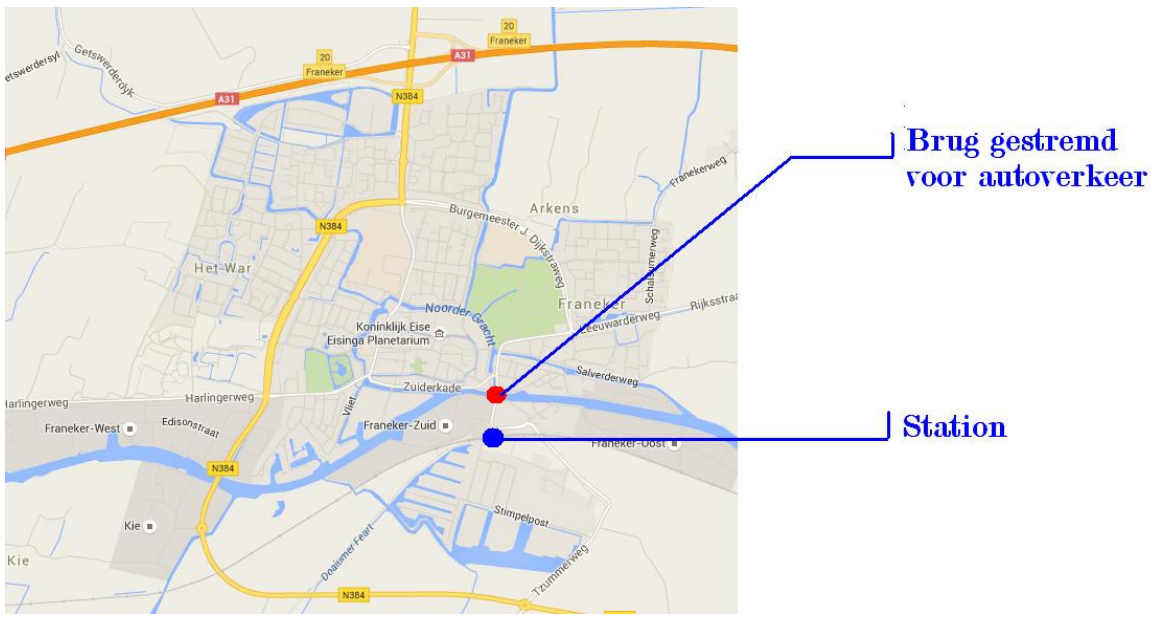
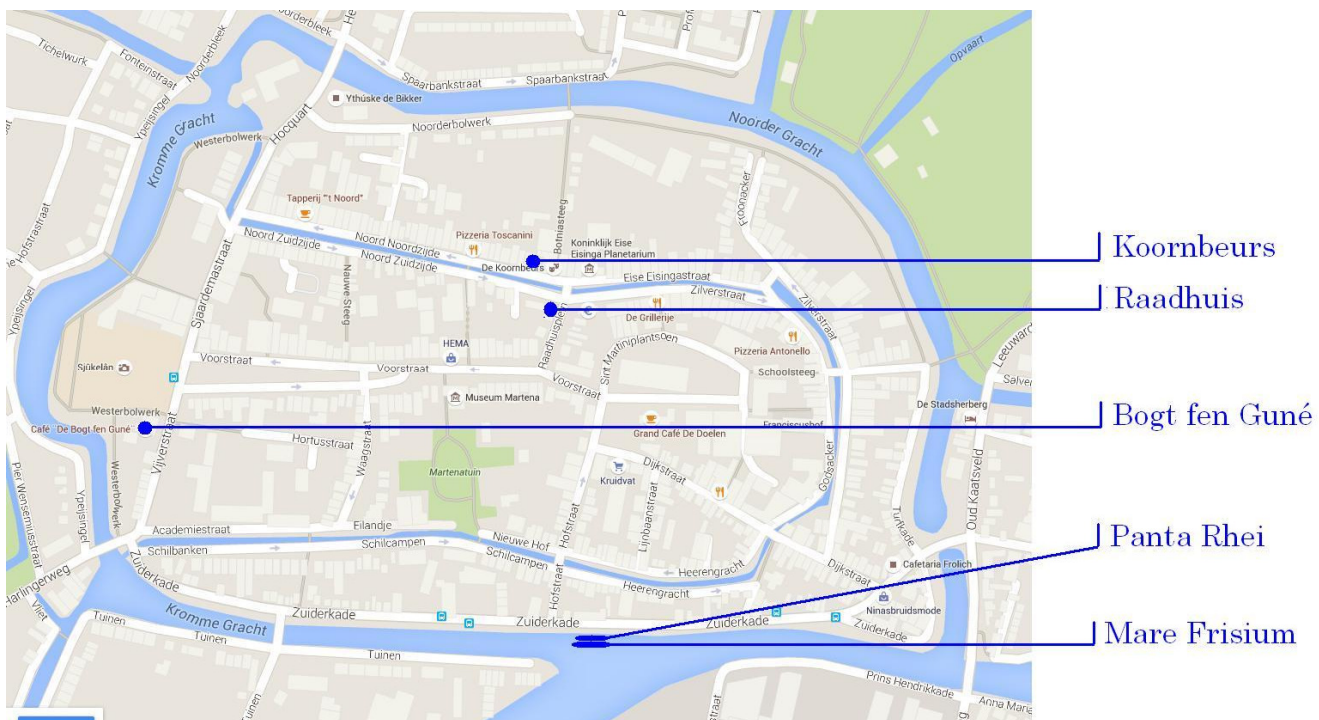
Theater de **Koornbeurs** is de speellocatie voor het kwalificatietoernooi FRYSK! op zaterdag.

Het **Stadhuis** is de speellocatie voor vrijdagavond, zaterdag en zondag.

In de **Bogt fen Guné** wordt het toernooi geopend.

Klipper **Panta Rhei** is de één van de speellocatie voor woensdag, donderdag en vrijdag.

Tallship **Mare Frisum** is één van de speellocaties voor woensdag, donderdag en vrijdag en het verblijf voor de spelers van buiten Fryslân. Hier vindt woensdagavond sponsoravond plaats.

Voorwoord

Met het Fryslân Open 2016 zetten wij weer een aantal stappen op weg naar het eerste Wereldkampioenschap Fries dammen, dat gepland staat als onderdeel van Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018.

Het succesvolle Fryslân Open 2015 en het introduceren van de variant FRYSK! staan aan de basis van het Fryslân Open 2016. Dit jaar zijn er maar liefst vier toernooien. In de eerste plaats is er het Fryslân Open 2016, met indrukwekkende namen als Alexander Georgiev (wereldkampioen internationaal dammen), Michele Borghetti (wereldkampioen checkers) en Vasyl Ivanchuk (internationaal grootmeester schaken). Zij zullen het moeten opnemen tegen ervaren dammers Fries Spel zoals achttienvoudig kampioen Taeke Kooistra en meervoudig kampioen Jelle Wiersma en andere Friese en internationale spelers.

Na de acht ronden van het Fryslân Open wordt de balans opgemaakt, en spelen de vier sterkste Friese spelers en de vier sterkste internationale spelers hun eigen Grutmastertoernooi in het prachtige historische stadhuis van Franeker.

De nieuwe variant FRYSK! krijgt dit jaar speciale aandacht. Op 19 maart vindt in de Koornbeurs een open kwalificatietoernooi plaats. De zes sterkste spelers van dit toernooi plaatsen zich voor het eerste officiële Wereldkampioenschap FRYSK!, evenals de winnaars van de landentoernooien en de acht 'grutmasters'. Zo spelen op 20 maart in totaal zestien deelnemers om deze unieke wereldtitel.

We streven naar een toernooiweek die uitdagend is voor de deelnemers en aantrekkelijk voor bezoekers. Bovendien zullen alle partijen van Fryslân Open, Grutmastertoernooi en Wereldkampioenschap FRYSK! live te volgen zijn, aangevuld met live camerabeelden, interviews en actuele informatie, allemaal via www.frisiandraughts.com. Ook voor de organisatie een hele uitdaging: vijf dagen lang Fries dammen op internet-tv!

Vorig jaar bezochten enkel honderden mensen het toernooi en werden de partijen door meer dan 5000 unieke bezoekers gevolgd op internet. Dit was een vervijfvoudiging ten opzichte van 2014 – waar komen we uit in 2016?

Gesteund door talrijke vrijwilligers, bedrijven en instanties doen we ons best er een geslaagde damweek van te maken, waarover net als vorig jaar nog lang gesproken wordt in de denksportwereld. We wensen iedereen een succesvol toernooi!

Liuwe Westra en Marten Walinga

Bij het voorblad

“Twee Heeren aan eene tafel, hebbende op een dambord gespeeld; een schijnt reeds overwinnaar te zijn, terwijl een derde aandachtig de partij schijnt na te gaan; de uitdrukking der gelaatstrekking en de uitvoerige penseelbehandeling doen dit stukje voor het beste van dezen meester doorgaan. – Een basreliëf.”

De schilder Dirk Jacobs Ploegsma overleed op 22-jarige leeftijd aan de gevolgen van TBC. Het schilderij wordt permanent geëxposeerd in het Fries Museum te Leeuwarden.

Stichting WFD

Waaksenserwei 2
8823 SX Rûgelollum
KvK 602 002 35
NL18RABO 0300021216

Organisatie

Stichting Wereldkampioenschap Fries Dammen is de uitvoeringsorganisatie van het wereldkampioenschap Fries Dammen in 2018 en daarna. Stichting WFD is aangesloten bij de Dambond Fries Spel

Missie

Stichting WFD wil het Friese dammen, dat internationaal wordt gezien als de meest ingewikkelde vorm van de sport, uit laten groeien tot een internationale standaard.

Strategie

Stichting WFD organiseert damevenementen en biedt tools om het Friese dammen te leren of te beoefenen.

Bestuur

Marten S. Walinga, voorzitter
Buorren 10, 8845 SG Waaksens
0517-469181 / 06 34561133
martenwalinga@hotmail.com

Liuwe H. Westra, secretaris
Waaksenserwei 2, 8823 SX Rûgelollum
0517-469245
liuwe.westra@mensa.nl

Websites

<http://www.frisiandraughts.com>
<http://www.frysk.info>

Club van 100

Leden van de Club van 100 steunen het werk van de Stichting WFD minimaal tot en met 2018 met een bedrag van € 100 per jaar. De leden worden geïnformeerd over de nieuwste ontwikkelingen en worden als sponsor vermeld op de website.

Mediapartner

Omrop Fryslan

En ondersteuning van:

Swettereit Media Group

Programmadag 1: dinsdag 15 maart

De Bogt fen Guné

Locatie: Vijverstraat 1

+31 (0)517 392 416

www.debogt.nl

20.00 Ontvangst met koffie en gebak m.m.v. shantykoor Sterk Spul uit Lollum

20.30 Welkom

Openingswoord en welkom door wethouder Thiadrik Twerda van de gemeente Franekeradeel

20.45 Loting door notaris Mr. G.S. van der Hem

Fryslân Open wordt gespeeld volgens het Zwitsers systeem. De plaats op de ranglijst bepaalt steeds de tegenstander voor de volgende ronde. Voor de eerste ronde wordt er geloot, en wel zo dat zoveel mogelijk internationale spelers een Friese tegenstander krijgen. Tijdens de loting worden plaatsingsnummers, programmaboekje en scoreformulieren uitgereikt.

21.15 Toelichting op het reglement

Spel- en wedstrijdreglement worden kort toegelicht door de hoofdarbiter. Ook de werking van de software die wordt gebruikt om de partijen live te laten volgen, wordt uitgelegd.

21.30 Persmoment en Meet en Greet

De pers krijgt de gelegenheid om de dammers te interviewen.

Programmadag 2: woensdag 16 maart

Mare Frisium en Panta Rhei

Locatie: Zuiderkade

9.00 **Ontvangst**

9.30 **Officiële opening** van het toernooi
door Jan Bruinsma, eigenaar van de Tallship Company

10.00-12.00 **Ronde I**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium en op www.frisiandraughts.com.

12.00-13.00 **Lunch** op de Mare Frisium

13.00-15.00 **Ronde II**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium en op www.frisiandraughts.com

15.30-17.30 **Ronde III**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium en op www.frisiandraughts.com.

18.00 **Diner** op de Mare Frisium

20.00 **Sponsoravond**

Het ijzersterke muzikale duo Syb van der Ploeg en Wiebe Kaspers zorgt voor een ontspannende avond aan boord van de Mare Frisium voor de spelers, vrijwilligers en sponsors.

Programmadag 3: donderdag 17 maart

Mare Frisium en Panta Rhei

Locatie: Zuiderkade

9.30 **Ontvangst**

10.00-12.00 **Ronde IV**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium
en op www.frisiandraughts.com.

12.00-13.00 **Lunch** op de Mare Frisium

13.00-15.00 **Ronde V**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium
en op www.frisiandraughts.com.

15.30-17.30 **Ronde VI**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium
en op www.frisiandraughts.com.

18.30 **Diner** op de Mare Frisium

Programmadag 4, overdag: vrijdag 18 maart

Mare Frisium en Panta Rhei

Locatie: Zuiderkade

9.30 **Ontvangst**

10.00-12.00 **Ronde VII**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium en op www.frisiandraughts.com.

12.00-13.00 **Lunch** op de Mare Frisium

13.00-15.00 **Ronde VIII**

Partijen en beelden zijn live te volgen op de Mare Frisium en op www.frisiandraughts.com.

15.00-16.00 **Barrages**

17.30 **Diner** op de Mare Frisium

Programmadag 4, avond: vrijdag 18 maart

Stadhuis

Locatie: Raadhuisplein 1

19.00 **Ontvangst** in het stadhuis

19.30-22.30 **Ronde I Grutmastertoernooi**

Partijen en beelden zijn live te volgen in de hal en op www.frisiandraughts.com.

De vier sterkste internationale spelers en de vier sterkste Friese spelers starten het 'Grutmastertoernooi'.

Programmadag 5: zaterdag 19 maart A: Grutmasters

Stadhuis

Locatie: Raadhuisplein 1

9.30 **Ontvangst**

10.00-13.00 **Ronde II Grutmastertoernooi**

Partijen en beelden zijn live te volgen in de hal en op www.frisiandraughts.com.

13.00 **Lunch**

13.30-16.30 **Ronde III Grutmastertoernooi**

Partijen en beelden zijn live te volgen in de hal en op www.frisiandraughts.com.

B: FRYSK!

De Koornbeurs

Locatie: Noord Noordzijde 2, Bovenfoyer

10.00-16.30 **Kwalificatietoernooi FRYSK!**

FRYSK! is dammen volgens de Friese regels met slechts vijf schijven per speler. Een dergelijke uitgangspositie is in andere varianten van het damspel stevast remise. In het Friese dammen komt met vijf schijven per speler juist de schoonheid van het eindspel naar voren, en is remise nog altijd een zeldzaamheid! FRYSK! is eenvoudig te leren, men heeft geen openingstheorie nodig, en de stellingen zijn altijd overzichtelijk. Iedereen kan dus meedoen!

De zes sterkste spelers plaatsen zich voor het wereldkampioenschap FRYSK!

Omdat het aantal plaatsen beperkt is, is het verstandig zich van tevoren aan te melden: liuwe.westra@mensa.nl.

C: Na de toernooien

17.00 **Prijsuitreiking en afsluiting** op het stadhuis

18.30 **Diner** op de Mare Frisium

Theater
de Koornbeurs

Programmadag 6: zondag 20 maart

Stadhuis

Locatie: Raadhuisplein 1

10.00-16.30 Wereldkampioenschap FRYSK!

Zestien spelers strijden om de wereldtitel FRYSK! Het toernooi wordt in zeven rondes gespeeld. Elke speler krijgt 10 minuten bedenktijd en voor elke gespeelde zet 10 seconden.

Plaatsingschema in SwissPerfect:

1:	Winnaar Nederlands kampioenschap FRYSK!	Foeke Tiemensma
2:	Winnares Tsjechisch kampioenschap FRYSK!	Petra Dušková
3:	Winnaar Grutmasters Internationaal	
4:	Winnaar Grutmasters Fries	
5:	2 ^e plaats Grutmasters Internationaal	
6:	2 ^e plaats Grutmasters Fries	
7:	3 ^e plaats Grutmasters Internationaal	
8:	3 ^e plaats Grutmasters Fries	
9:	4 ^e plaats Grutmasters Internationaal	
10:	4 ^e plaats Grutmasters Fries	
11:	Winnaar kwalificatietoernooi FRYSK!	
12:	2 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!	
13:	3 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!	
14:	4 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!	
15:	5 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!	
16:	6 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!	

Reserves:

1 ^e reserve:	7 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!
2 ^e reserve:	Eerstvolgende ongeplaatste grutmester in de ranglijst Fryslân Open 2016
3 ^e reserve:	8 ^e plaats Kwalificatietoernooi FRYSK!

17.00 **Prijsuitreiking en afsluiting** op het stadhuis

18.00 **Diner** op de Mare Frisium

Primeur: Wereldkampioenschap FRYSK!

Topsport met 5 schijven tegen 5 schijven

Het idee van de spelvorm FRYSK! is ontstaan doordat we nieuwe spelers in korte tijd wilden laten kennismaken met de schoonheid en de diepgang van het eindspel van het Friese dammen. Zelfs met nog maar enkele schijven op het bord liggen winst en verlies vaak nog ijzingwekkend dicht bij elkaar, en is remise eerder uitzondering dan regel.

Maar in korte tijd bleek wat begon als voorbeeld, levensvatbaar te zijn als zelfstandige spelvorm. Eenvoudig te leren, snel te spelen, meteen spannend, verrassingen mogelijk tot de laatste zet en geen twee partijen hetzelfde. FRYSK! spelen kan iedereen, en we laten u er graag kennis mee maken!

Mede door het initiatief 'Fryske Sport yn dyn klasse' van de provincie hebben inmiddels ook basisscholen in Fryslân deze denksport ontdekt. Dit leidde op 10 december 2015 tot een schitterend toernooi voor schoolkinderen in het Friese cultuurcentrum Tresoar (tevens centrale denksportbibliotheek voor Nederland). Aan dit toernooi deden bijna 50 jonge dammers mee. Sommigen van hen kenden het spel nog maar enkele weken, en toch was het een volwaardig en spannend toernooi, dat moest worden beslist in een bloedstollende barrage.

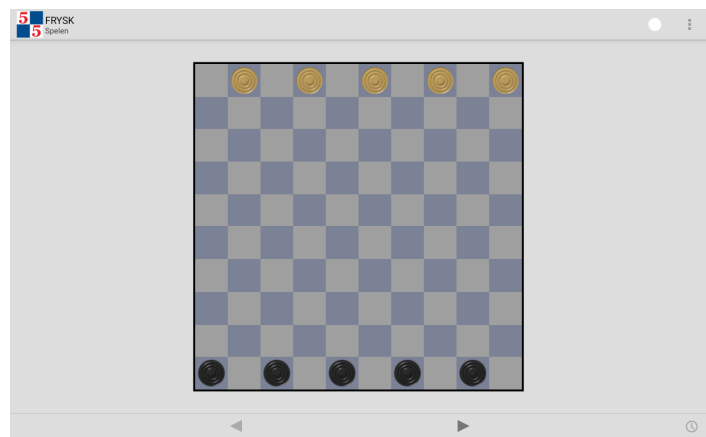
Ook zijn er in dit damseizoen voor het eerst twee nationale kampioenschappen FRYSK! gehouden: één in Tsjechië op 22 december 2015 (Praag) en één in Nederland op 27 december 2015 (Leeuwarden, ook op Tresoar). Het is uiteraard de bedoeling, dat er volgend jaar meer landenkampioenen aantreden in Franeker.

Een nieuwe dimensie is ontstaan door de ontwikkeling van de speciale app FRYSK in opdracht van het Dambûn Frysk Spul. Deze app kent als eerste de mogelijkheid het Fries dammen online te beoefenen. Het is de bedoeling, dat iedereen met een smartphone of tablet op elk moment online een tegenstander kan vinden om een spelletje FRYSK! mee te spelen.

Het eerste officiële wereldkampioen FRYSK! past prima in deze nieuwe ontwikkelingen. Wij hopen op een spannend toernooi en een waardige kampioen – en dat er nog vele mogen volgen!

Marten Walinga en Liuwe Westra

De apps Fries Dammen en FRYSK: nieuwe mogelijkheden

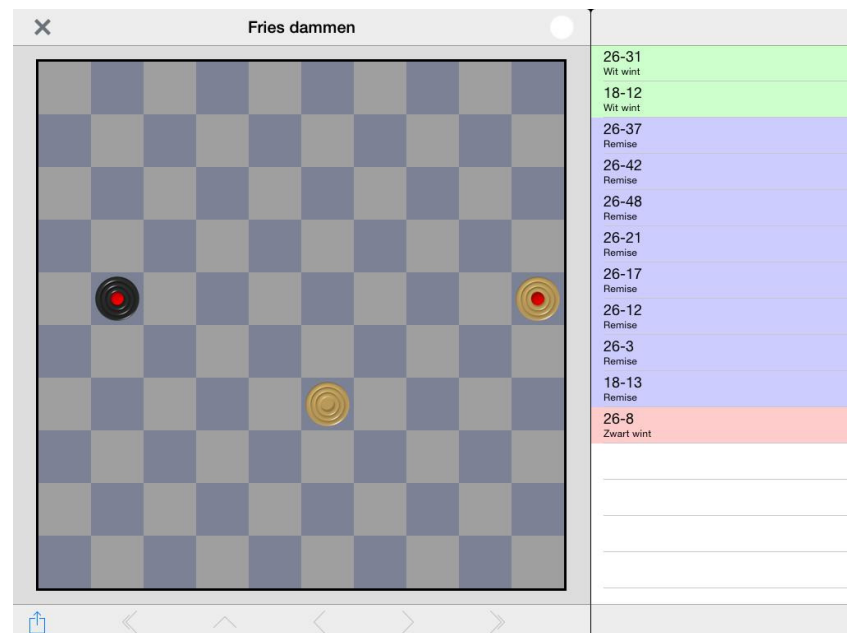
De twee apps voor het dammen volgens de Friese regels zijn gratis te downloaden op de websites www.frisiandraughts.com en www.frysk.info. Op deze websites staat ook de nodige informatie over de spelregels, de structuur van het spel, openingstheorie, etc.

De apps zijn niet alleen handig om zonder houten bord te dammen, maar ook om het spel te leren. Onreglementaire zetten worden door de apps niet geaccepteerd. Hierdoor raakt men snel thuis in de regels van meerslag en damslag, en ook de driezettenregel en de zevenzettenregel zijn ingeprogrammeerd.

Met de apps is het mogelijk tegen de engine te spelen (op verschillende niveaus) en tegen een echte tegenstander. Bij de app FRYSK kan dat laatste nu ook online. De app FRYSK is op dit moment alleen voor Android beschikbaar, maar zal ook voor andere besturingssystemen worden ontwikkeld. De app Fries Dammen is wel voor alle besturingssystemen beschikbaar. Op termijn zal ook voor Fries Dammen een online-functie worden toegevoegd.

Beide apps beschikken over een driestukken-database, waarmee het mogelijk is in elke stand met drie stukken te zien welke zetten tot winst, remise of verlies leiden.

De spelers

Vasyl Ivanchuk, GMI Schaken, Oekraïne

Deze internationaal grootmeester uit de Oekraïne behoort tot de absolute top van het schaken, gevreesd door elke speler omdat hij als geen ander keer op keer verrassend uitpakt. Ivanchuk is al een aantal maanden serieus in training en gezien zijn reputatie zal hij ongetwijfeld een geducht tegenstander blijken. Spelers met veel rekenkracht behoren ongetwijfeld ook tot de kanshebbers in het WK FRYSK!

Alexander Georgiev (rating 1558), GMI, Rusland

Alexander Georgiev is de regerend wereldkampioen internationaal dammen. Dit rekenwonder uit Rusland is niet alleen thuis in het internationale damspel, maar hij beoefent ook het schaken, Russisch dammen en Fries dammen. Hij is een grote kanshebber om Fryslân Open 2016 te winnen. Hij maakte vorig jaar met zijn uitstekende spel een diepe indruk op de Friese spelers.

Hans Jansen (1461), GMI, Nederland

Hans Jansen won in 2014 in Franeker het 'Grutmastertoernooi' en gaf daarmee een duidelijk visitekaartje af. Jansen is een specialist in het analyseren van partijstanden en dat komt hem prima van pas in het Friese damspel. Hij heeft in Nederland de top gehaald in het internationale damspel als Nederlands kampioen in 1979. In het Fries dammen ligt voor hem zeker een uitdaging.

Aleksej Domchev (1449), GMI, Litouwen

De kampioen van Litouwen heeft na twee keer van de partij geweest te zijn ook de smaak te pakken. Domchev is als dammer thuis op zowel het kleine als het grote bord. Hij is van plan om in het Fries dammen ook de top te halen. Als voorbereiding speelde hij onlangs nog mee in Leeuwarden met het NK FRYSK!

Jan van Dijk (1385), Nederland

Jan van Dijk is onlangs Fries kampioen internationaal dammen geworden. Zijn spel wordt uitdagend genoemd. Hij is altijd op zoek naar de scherpste variant. Als beginnend speler in het Friese spel zal hij zijn rekenkracht ten volle moeten gebruiken om deze speelstijl toe te kunnen passen.

Petra Dušková (1340), Tsjechië

Deze damlerares uit Praag heeft tijdens het nationaal kampioenschap FRYSK! van Tsjechië laten zien dat ze het eindspel beheerst, door overtuigend deze titel op haar naam te schrijven. Zo nu en dan spelend in de Nederlandse damcompetitie met Tjalling Goedemoed als leermeester zal ze ongetwijfeld ook studie hebben gemaakt van het Friese openingsspel. Wordt zij de eerste vrouwelijke deelnemer aan het 'Grutmastertoernooi'?

Michele Borghetti (1261), MF, Italië

Dit Italiaanse rekenwonder en alleskunner heeft vorig jaar heeft zijn wereldtitel in het checkers (een damvariant op 64 velden) geprolonged. Hij is ook vele malen de sterkste speler van Italië in Italiaans en internationaal dammen. In het toernooi te Franeker van 2013 won hij al zijn partijen. Vorig jaar verraste hij iedereen door in het toernooi FRYSK! vele gerenommeerde dammers voor te blijven: hij eindigde als derde. Dit jaar een serieuze kanshebber voor de wereldtitel FRYSK!?

Václav Kříšta (1245), MI, Tsjechië

Václav Kříšta is thuis in alle damvarianten. Hij speelde al mee in 2014 en zijn partijen getuigen van een goede spelopbouw. Hij heeft ongetwijfeld progressie gemaakt en kan daardoor nog wel eens hoog in het toernooi eindigen.

Patrick Casaril (1224), MF, België

Deze voormalig damkampioen van België speelde in 2014 voor het eerst mee in Franeker. Hij is één van de eerste Belgische dammers die zich op het Friese dammen heeft gestort. Voor een toekomstig kampioenschap van België is hij een kandidaat om rekening mee te houden.

Auke Zijlstra (1214), Nederland

De in Friesland geboren Zijlstra speelt al jaren het internationale spel. Tijdens het plaatsingstoernooi in Amersfoort in 2014 kwamen zijn talenten in het Friese spel bovendien en na een geslaagd 'Grutmastertoernooi' in Franeker is hij ook dit jaar weer van de partij. Auke Zijlstra kan worden gezien als één van de grote kanshebbers voor de finale.

Renaud Braye, België

Deze dammer heeft het Friese spel van zijn landgenoot Casaril geleerd. Hij is een verrassend veelzijdig talent: hij is een bekwaam go-speler en daarnaast professioneel pianist. Fryslân Open 2016 wordt zijn tweede toernooi Fries dammen.

Taeke Kooistra (1871), Hartwert

Kooistra heeft als achttienvoudig Fries kampioen de naam opgebouwd dat hij in een serieuze partij nagenoeg onverslaanbaar is. Toch is het hem nog nooit gelukt het toernooi in Franeker op zijn naam te schrijven. Wel is hij de enige die erin geslaagd is tot nu toe aan alle ‘Grutmastertoernoaien’ deel te nemen.

Jelle Wiersma (1808), Wommels

Ook Wiersma is meervoudig kampioen Fries dammen. Hij heeft het toernooi in Franeker reeds drie keer gewonnen, wat totnogtoe het record is. Wiersma staat bekend als een creatieve, maar degelijke speler.

Foeke Tiemensma (1655), Franeker

Na het eerste ‘Grutmastertoernoai’ meldde Foeke Tiemensma zich aan als speler bij het Dambûn Frysk Spul, en vanaf dat moment maakt hij jaarlijks nog progressie. Zijn plek in de Friese kampioensklasse lijkt permanent, en ook het toernooi in Franeker wist hij reeds een keer te winnen.

Folkert Groenveld (1586), Jutrijp

Groenveld beoefent het Friese spel al, zoals zovelen, vanaf zijn vroegste jeugd. Daarnaast heeft hij een boek over de openingstheorie van het Friese dammen gepubliceerd, en heeft hij een rubriek in het Friesch Dagblad. Ook op het ‘Grutmastertoernoai’ in Franeker verschijnt hij niet voor het eerst.

Hein de Vries (1517), Leeuwarden

Deze telg uit een bekende familie van dammers presteert al jaren stabiel in de top. Hij staat bekend als een zeer degelijke speler. Een tegenstander moet van goeden huize komen om Hein de Vries te verslaan.

Tsjerk Wijbenga (1497), Arum

Ook Wijbenga behoort tot de gevestigde top van het Friese dammen en is geen onbekende op het 'Grutmastertoernoi'.

Kees Tijssen (1481), Reduzum

Kees Tijssen maakte in 2015 verrassend zijn opwachting als finalist in het 'Grutmastertoernoi'. Met zijn grote kennis van de openingstheorie is hij een tegenstander om terdege rekening mee te houden

Fedde Wiersma (1465), Easterein

Wiersma speelt al jaren in de top mee van Fryslân en is dit jaar goed in vorm. Vorig jaar deed hij voor het eerst mee aan het toernooi in Franeker en ook nu is hij weer van de partij.

Bauke Dijkstra (1426), Tijnje

Na een periode van afwezigheid maakte Bauke Dijkstra enkele jaren geleden zijn rentree als Friese dammer. Sinds die tijd is hij alleen maar sterker geworden.

Sjoerd Couperus (1404), Sneek

Couperus is de nestor van het toernooi en wordt nog steeds tot de sterkste dammers van Fryslân gerekend. In Franeker is hij ook al vele jaren van de partij.

Cor Kooistra (1404), Nijland

Cor is een broer van Taeke Kooistra. Op het moment van verschijnen van dit boekje wordt met spanning uitgekeken naar de halve finale die de twee broers moeten spelen in de nieuwe Fryslân Cup. Hij is een dammer met veel wedstrijdervaring, en bij dit toernooi dus helemaal in zijn element.

Rein Jan Walinga (1279), Oudega SWF

Deze debutant op het toernooi is niemand minder dan een broer van hoofdorganisator Marten Walinga. Hij staat bekend als een lastig tegenstander die helemaal in de flow van het spel kan opgaan. In dergelijke gevallen is hij moeilijk te verslaan.

Piet Sikma (1178), Hartwert

Ook deze deelnemer is in meerdere denksporten goed thuis. Van oorsprong is hij schaker, maar na zijn verhuizing naar Hartwert heeft hij zich ook op het Friese dammen gestort.

FRYSK! nieuw, maar minder nieuw dan we dachten

LC 18-09-1937

DAMCLUB „LEEUWARDEN”.

Lesing en demonstratie van het systeem „Hoogland”.

Onder auspiciën van de Damclub „Leeuwarden” hield voor een aandachtig publiek de heer J. de Haas, van Scheveningen, een lezing over het Hoogland-systeem in het Friesch Koffiehuis te Leeuwarden.

De heer de Haas, hoewel ongetwijfeld zelf een der beste eindspelers, die ons land heeft gekend, heeft bij ijverige beoefening van het damspel in vrijwel alle landen van Europa en daarbuiten op den duur geen bevrediging kunnen vinden in het feit, dat er zooveel remises worden gespeeld.

Zelfs een overwicht van b.v. drie dammen tegen 1 dam geeft remise tot resultaat, ondanks den materieelen voorsprong van den eersten speler. De heer Hoogland, die in Friesland kennis maakte met het Friesche damspel door het spelen van enkele partijen met den oud-kampioen Tolsma van Sint Jacob (kampioen Friesch spel, Hollandsch spel en schaken) heeft hierin een greep gedaan om het eindspel in het Hollandsche spel aantrekkelijker te maken. In zijn systeem past hij ook het zgn. Overhoeks-slaan toe, echter uitsluitend in het eindspel, wanneer beide partijen een of meer dammen hebben. In dat geval mogen de dammen elkaar ook langs de verticale en horizontale lijnen slaan, doch niet de dammen schijven.

Op onderhoudende wijze toonde de heer de Haas de verschillen aan tusschen 't systeem-de Haas en de in Nederland tot heden gebruikelijke wijze van spelen, terwijl een en ander op een tweetal demonstratieborden aanschouwelijk werd voorgesteld.

Na een causerie van 1½ uur kreeg de heer Hoogland, die ook aanwezig was, de gelegenheid met een 20-tal damliefhebbers een partijje 5 schijven tegen 5 schijven te spelen (simultaan). Bij enkele spelers kreeg hij geen gelegenheid om tot een „Hoogland” eindspel te komen, omdat de partij reeds was verloren, maar toch wist hij in ettelijke „peukies” zijn systeem in de praktijk te brengen.

Daarna verkreeg de heer de Haas nogmaals het woord en belichtte met talrijke voorbeelden uit de praktijk der laatste jaren de „remisekwaal”. Bekende spelers als: Raichenbach, Springer, Keller, Vos enz. gaven in belangrijke partijen hun tegenspelers remise in een eindstand van b.v. 5 tegen 5 schijven of zelfs wel 8 tegen 8 schijven, omdat de winst niet meer aanwezig was bij normaal-goed spel.

Dan begint volgens het Hoogland-systeem echter eerst het eindspel, verklaarde de enthousiaste aanhanger.

Aan het bestuur van den Frieschen Dambond zal worden gevraagd om eenige plaatsruimte in het maandblad van deze organisatie voor het propageeren van dit systeem, terwijl den aanwezigen werd verzocht niet om zich direct als voorstander van het systeem te verklaren, doch om het te onderzoeken en te bestudeeren, omdat het volgens den spreker het spel van de toekomst zal worden.

De voorzitter der damclub Leeuwarden dankte de heeren voor de heldere uiteenzettingen en wenschte den ruim 60-jarigen heer de Haas toe het te mogen beleven dat het Hoogland-systeem internationaal het gespeelde spel wordt.

In 2015 werd de spelvariant FRYSK! officieel gelanceerd door Sietske Poepjes, gedeputeerde van de provincie Fryslân. Daarvoor experimenteerden we al enkele jaren met partijen Fries dammen met slechts vijf schijven per speler.

Het voordeel is duidelijk: de diepgang en subtiliteit van het Friese spel komen helemaal tot hun recht en zijn zo toegankelijk voor mensen voor wie het Fries dammen nog nieuw is. Bovendien blijft dit een spelvariant waarin het kleinste voordeel tot winst kan leiden - en de kleinste vergissing die winst ook weer kunnen laten omslaan in verlies. De app FRYSK blijkt dan ook een gouden greep: hij wordt veel gedownload, en de online versie begint zich te ontwikkelen.

Maar toch zijn wij de eersten niet. Het was allang bekend, dat Herman Hoogland een eigen damvariant heeft ontwikkeld, het Hoogland-Checkers: dammen op een klein bord, omdat de meeste dammers op 64 velden spelen, maar vanaf een bepaalde fase volgens de Friese regels, omdat die een oplossing bieden voor het remiseprobleem.

Hoogland heeft zijn variant met verve gepresenteerd, en het is hem gelukt een tijd lang een eigen wereldbond in de lucht te houden, met meer dan 600 leden. In de literatuur leest men, dat de variant tegenwoordig niet meer wordt gespeeld, maar in 2015 kregen wij berichten uit Brazilië dat het Hoogland-Checkers daar nog steeds wordt beoefend.

Wat echter tot voor kort volkomen onbekend was, is het feit dat Hoogland ook samen met Jack de Haas deze variant heeft gepropageerd. De Haas (1875-1940) was één van de sterkste spelers van zijn tijd. Blijkbaar was hij ook gecharmeerd van het Hoogland-Checkers, want samen met Hoogland is hij een keer naar het noorden gereisd om in Leeuwarden een simultaan te geven. Ook het duo Hoogland-De Haas wilde de voordelen van de Friese speelwijze zo toegankelijk mogen presenteren, en de simultaan werd dan ook gespeeld met vijf tegen vijf schijven!

Het bijzondere is dus, dat zij het Hoogland-Checkers op een 100-veldenbord demonstreerden - waarschijnlijk omdat er in Nederland nauwelijks op 64 velden werd en wordt gedamd. Of zouden ze zelfs de hele partij met vijf tegen vijf schijven volgens de Friese regels hebben gespeeld? De Haas verklaarde in de Leeuwarder Courant dat het Friese dammen in die fase het eindspel pas begint, terwijl het in het internationale spel met vijf tegen vijf schijven in een gelijkwaardige stelling feitelijk al is afgelopen ...

Is de variant FRYSK! dan toch uitgevonden door twee Nederlandse (aspirant-) wereldkampioenen internationaal dammen??

Liuwe H. Westra

Vroege damborden met 100 velden buiten Nederland

In eerdere bijdragen hebben wij als organisatoren van het Grutmastertoernooi in Franeker de mogelijkheid geopperd, dat achter de fantastische beschrijving van Manoury de geboorte van het internationale of Poolse damspel schuilgaat. Hoe onrealistisch het verhaal van Manoury ook is, het lijkt te getuigen van een tijd in de vroege 17de eeuw, waarin men in Parijs met borden van verschillende grootte en met verschillende manieren van slaan experimenteerde, om ten slotte op één variant uit te komen.

Dat het grote bord, met 100 velden, in Noord-Nederland moet zijn ontstaan, lijkt duidelijk. Daar komen de oudste borden vandaan, en daar vinden we ook de vermeldingen van het Friese of Molkwerumse dammen. Wat veel onderzoekers tot voor kort niet beseften, is dat de bronnen voor Fryslân melding maken van dammen of damborden vanaf 1600, maar dat het daarbij altijd lijkt te gaan om 100 velden en de Friese speelwijze. Oftewel: in Fryslân kennen we het grote bord al meer dan 400 jaar, en we komen er het internationale spel pas tegen in het begin van de 20ste eeuw. Niets lijkt dus logischer, dan aan te nemen dat de Friese speelwijze de originele speelwijze voor het grote bord is, en dat het internationale spel begin 17de eeuw ontstaan is als mengvorm: het nieuwe (noordelijke) grote bord, met de oude (zuidelijke) schuine slag.

Hoewel hier nog veel materiaal ligt voor nader onderzoek (bijvoorbeeld over het ontstaan van de lange dam; hier is al veel belangrijk werk gedaan door Arie van der Stoep), willen we ons nu op een andere zaak richten: de oudste vermeldingen van borden met 100 velden buiten Nederland. Immers, als we dergelijke borden vóór 1700 tegenkomen in Frankrijk of elders in Europa, valt onze 'Franeker' theorie in duigen.

Dergelijke borden worden inderdaad wel vermeld, maar de getuigenissen zijn beslist niet zonder problemen. Vorig jaar in Franeker werd bijvoorbeeld de tekst van de Nederlander Souterius geanalyseerd, die al voor veel verwarring heeft gezorgd. Deze tekst is bij zijn eerste presentatie in de damliteratuur niet alleen foutief vertaald, ook werd er een dateringsfout gemaakt. De fameuze woorden van Souterius 'Het speelbord is niet anders vandaag de dag bij ons' slaan namelijk niet op het damspel, maar op het schaakspel. Pas enkele regels verder maakt de auteur melding van het 'damespel', dat volgens hem met 30 stukken wordt gespeeld. Echter: deze woorden zijn niet door Souterius geschreven, maar in 1620 door de van oorsprong Bourgondische humanist Salmasius (Souterius citeert Salmasius, niet andersom). Daarmee vervalt Souterius als zelfstandige bron, en Salmasius als bron voor het 100-veldenbord - hij spreekt alleen over het aantal schijven per speler, en zegt niets over het dambord. (En omdat hij vlak daarvoor over het schaakbord heeft gesproken, lijkt het waarschijnlijk dat hij maar één bord voor schaken en dammen kende: het bord met de 64 velden.)

Een andere intrigerende bron is de bekende Franse prent van een dampartij tussen een vrouw en een aap van Charles David uit de eerste helft van de 17de eeuw. Gerhard Bakker heeft hier het nodige onderzoek naar gedaan, en we zijn bezig zijn gegevens te bestuderen. Zoveel is wel duidelijk, dat het hier om een spotprent gaat, die het gedrag van de vrouw aan de kaak stelt. Zij gaat de grenzen van het betamelijke te buiten. Het zou goed kunnen zijn, dat de omvang van het bord voor die tijd en plaats juist abnormaal zijn, en in de prent ook zo bedoeld. Dan zou de prent betekenen, dat er in de vroege 17de eeuw in Frankrijk juist *niet* op 100 velden werd gedamd. Maar zoals gezegd, we komen hier nog op terug.

Weer een andere bron is het schilderij van de drie jonge prinsesjes uit het Franse koningshuis. Dit schilderij wordt geregeld afgebeeld en besproken, maar het bleek lastig om het precies te traceren. Wim van Mourik achterhaalde voor ons de directe bron: een tentoonstellingscatalogus van het Florentijnse Palazzo Pitti (bekend van Dan Browns *Inferno*). Hierin wordt gesteld, dat schilder en herkomst van het schilderij onbekend zijn. Het *zou* een afbeelding kunnen zijn van drie prinsesjes uit het huis Bourbon, en in dat geval zou het schilderij rond 1690 moeten zijn ontstaan - maar dat is allemaal dus lang niet zeker. Als betrouwbare bron voor een bord met 100 velden vóór 1700 valt dit schilderij dus af.

In dit artikel wil ik iets meer schrijven over een ander schilderij, namelijk een zelfportret van de Boheemse (tegenwoordig zeggen we: Tsjechische) schilder Jan Kupecký, een landgenoot dus van Václav Kříšto en Petra Dušková.

Alles lijkt duidelijk: een zelfportret met dambord, en er zijn 100 velden. Kupecký overleed in 1740, dus dit zou kunnen betekenen dat het grote bord daarvoor al in zijn intrede had gedaan in Bohemen (of in Beieren, waar Kupecký de laatste jaren van zijn leven actief was).

Toch klopt er iets niet: Kupecký was een schilder, en dit is geen schilderij maar een ets. En inderdaad, je moet even zoeken, maar ten slotte geeft (o.a.) de Slowaakse wikipediapagina over Kupecký uitsluitsel.

Dezelfde afbeelding, maar nu als schilderij. En op het schilderij staat een dambord. Maar een 100-veldenbord? Dit detail is zo donker afgewerkt, dat het onmogelijk is er iets over te zeggen. Natuurlijk *kan* dit een 100-veldenbord zijn geweest. Het *kan* ook een bord met 144 velden zijn geweest. Het punt is: er is geen enkele aanwijzing voor dat het hier daadwerkelijk om zo'n groot bord gaat. We weten wel dat er in die tijd op kleine borden werd gedamd in de Duitse landen. Maar het eerste zekere grote bord in Centraal-Europa duikt niet eerder op dan 1800. Ook Jan Kupecký valt dus af als vroege getuige voor het bord met 100 velden.

De vraag blijft natuurlijk: waar haalde degene die de ets heeft gemaakt, dat bord met 100 velden vandaan? Dit onderzoek moet nog beginnen. De naam van de etser is bekend: Bernhard Vogel. Hij was afkomstig uit het zuiden van Duitsland, en stierf in 1737. Het dambord blijft dus vroeg.

Alleen: hoe kwam Vogel op het idee het dambord op het schilderij ‘in te vullen’ met 100 velden? Dat Vogel vrij met zijn originelen omging moge blijken uit nòg een variant van het portret: nu zien we Kupecký samen met zijn zoon, en de plaats van het dambord is ingenomen door een klavecimbel ...

En om de puzzel nog ingewikkelder te maken: we kennen deze etsen uit een verzamelband, die na Vogels en Kupeckýs dood door Valentin Daniel Preißler in 1745 werd uitgegeven. Preißler was zelf ook etser, en hij had bij Vogels dood diens nagelaten koperplaten geërfd. Waren alle etsen al helemaal uitgewerkt? Of heeft Preißler er zelf ook nog elementen aan toegevoegd?

Hoe dan ook: er duikt tegen het midden van de 17de eeuw een afbeelding van een dambord met 100 velden op in Duitsland. Maar of er zich in de directe omgeving van Kupecký, Vogel of Preißler ook daadwerkelijk zulke borden hebben bevonden, lijkt een open vraag.

Hoofdsponsors

- Provincie Fryslân
- Tall Ship Company
- Zeilklipper Panta Rhei
- Sponsorclub van 100
- Gemeente Franekeradeel
- De Ster van de Elfsteden
- De Stadherberg
- Groot Amswert
- Zeilschip De Babbelaer
- Elektrotechniek Ruurd Westra
- Visserijbedrijf HA75
- Visserijbedrijf WON-77
- Narwal Innovatie
- Dambond Fries Spel
- Damclub De Rûge Wolf
- Tresoar
- Swettereit Media Group
- Seerden Sportprijzen
- Elevé

Tevens dank aan de co sponsors en personen van wie we een bijdrage hebben mogen ontvangen en dank aan de vele vrijwilligers die dit denksportevenement mogelijk maken.

We zien hiermee dat er een breed draagvlak is binnen Fryslân om deze unieke damsport naar een hoger plan te tillen.

De volledige sponsorlijst staat ook op www.frisiandraughts.com

Dank aan

Stichting WFD wil in het bijzonder bedanken:

- Jan Bruinsma van Tall-ship Company voor het beschikbaar stellen van de Mare Frisium en Eelke Dykstra van de klipper Panta Rhei. Zij verzorgen de slaapaccommodatie en het ontbijt voor de buitenlandse spelers en stellen hun schepen beschikbaar voor het Fryslân Open 2016

- Eelco Bootsma van de Stadsherberg Franeker voor het beschikbaar stellen van de stadsherberg voor onze speciale gast Vasil Ivanchuk en zijn vrouw en het echtpaar Krista.

- Bogt fen Guné en de Koornbeurs

- De gemeente Franekeradeel voor het beschikbaar stellen van het Stadhuis en verdere ondersteuning

- Syb van der Ploeg, Wiebe Kaspers en shantykoor Sterk Spul

- Dambond Fries Spel voor ondersteuning en gebruik van materiaal

- Wybo Smids voor zijn creatief meedenken

- De organisatie Fryslân Open 2016:

Toernooidirecteur: Chantal van Sluys

Adviseur: Paul Borghaerts

Media: Johan de Boer and Jacob Fokkens

Website: Marcel Weijenberg

Toernooibase: Piet Bouma

Fotograaf: Guus van de Sande

Arbiters: Siebren Dyk, Hylke Algra, Arjen Bruinsma, Klaas Sjoerd

Koopmans, Klaas Koopmans, Paul Borghaerts

Catering: Mirjam Nauta

Materiaal: Kiswa Al Khodr

Notaris: Mr. G.S. van der Hem

En dank aan Hunia's Drukkerij uit Workum voor het mooie drukwerk!

Onderlinge uitslagen Fryslân Open:

Fryslân Open 2016 Onderlinge uitslagen														
1	Uitslag	2	Uitslag	3	Uitslag	4	Uitslag	5	Uitslag	6	Uitslag	7	Uitslag	8
1-13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3-15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5-17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18-6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7-19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9-21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22-10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11-23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24-12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Speeltijd tijdens Fryslân Open bedraagt 40 minuten + 20 seconden per zet.

Toernooischema internationale en Friese grootmeesters

Grutmasters Internationaal 2016							
Speler		1	2	3	4	totaal	Uitslag
	1	■					
	2		■				
	3			■			
	4				■		

Grutmasters Fryslân 2016							
Speler		1	2	3	4	totaal	Uitslag
	1	■					
	2		■				
	3			■			
	4				■		

Speeltijd tijdens het Grutmastertoernooi bedraagt 90 minuten + 30 seconden per zet.

Wedstrijdschema grootmeesters:

1e ronde op vrijdagavond: 1 – 4 en 2 – 3

2e ronde op zaterdagochtend: 3 – 1 en 4 – 2

3e ronde op zaterdagmiddag: 1 – 2 en 3 – 4